

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «СЕРЕДНЯ ОСВІТА
(ГЕОГРАФІЯ)»**

**другого (магістерського) рівня вищої освіти за
спеціальністю**

014 Середня освіта

Спеціалізацією 014.07 Географія

галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

**Освітня кваліфікація: Магістр освіти за спеціальністю Середня освіта
(географія)**

**Професійна кваліфікація: Вчитель географії. Викладач закладу
фахової передвищої, вищої освіти**

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

Херсонського державного університету

Голова вченої ради ХДУ

професор Володимир ОЛЕКСЕНКО

(протокол №__ від «__» _____ 2023 р.)

Освітньо-професійна програма вводиться в дію з «__» _____ 2023р.

Ректор Херсонського державного університету

професор Олександр СПИВАКОВСЬКИЙ

(вказ №__ від «__» _____ 2023 р.)

Херсон, 2023 рік

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Географія)» з підготовки фахівців за другим (магістерським) рівнем є нормативним документом, який регламентує нормативні, змістовні, кваліфікаційні, організаційні, навчальні та методичні вимоги у підготовці магістрів.

Освітньо-професійна програма заснована на компетентністному підході підготовки магістра у галузі 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціалізації 014.07 Географія.

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Географія)» з підготовки фахівців за другим (магістерським) рівнем вищої освіти розроблена робочою групою у складі:

Мальчикова Дар'я Сергіївна, доктор географічних наук, професор кафедри географії та екології

Пилипенко Ігор Олегович, доктор географічних наук, професор, декан факультету біології, географії і екології;

Молікевич Роман Сергійович, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та екології

Філончук Зоя Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних та технологічних дисциплін КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»;

Нападовська Ганна Юріївна, асистент кафедри географії та екології

Пашковська Наталя Василівна, вчителька географії Каховського НВК «Гімназія - спеціалізована школа I ступеня з поглибленим вивченням іноземних мов», заслужений вчитель України;

Майба Анна Миколаївна, магістрант 1 року навчання за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Географія)» другого (магістерського) рівня вищої освіти

Захаров Олексій Олексійович випускник освітньо-професійної програми «Середня освіта (Географія)» другого (магістерського) рівня вищої освіти

Ця освітньо-професійна програма не може бути повністю або частково відтворена, тиражована та розповсюджена без дозволу Херсонського державного університету.

Рецензії – відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

Заячук М. Д. – доктор географічних наук, професор, декан географічного факультету Чернівецького національного університету імені Федьковича

Воловик Л.М. – кандидат географічних наук, доцент, завідувачка кафедри географії, екології і методики навчання Університету Григорія Сковороди у Переяславі.

1. Профіль освітньо-професійної програми Середня освіта (Географія) зі спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціалізації 014.07 Географія

1 – Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Херсонський державний університет Факультет біології, географії та екології Кафедра географії та екології
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Освітня кваліфікація: Магістр освіти за спеціальністю Середня освіта (географія). Професійна кваліфікація: Вчитель географії. Викладач закладу фахової передвищої, вищої освіти
Офіційна назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Географія)» другого (магістерського) рівня вищої освіти
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом магістра, одиничний, 90 кредитів ЄКТС, термін навчання 1 рік 4 місяці
Наявність акредитації	Сертифікат про акредитацію освітньо-професійної програми «Середня освіта (Географія)» за спеціальністю 014 Середня освіта (Географія) Серія УД №22002053 (на підставі наказу МОН України від 27.02.2018 р., №204)
Цикл / рівень	НРК України – 7 рівень, EQ-EHEA – другий цикл, EQFLLL – 7 рівень
Передумови	Наявність ступеня бакалавра, освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста. Вступні іспити з іноземної мови та фаху. Інші вимоги визначаються правилами прийому на освітньо-професійну програму відповідного року вступу
Мова (и) викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	2 роки
Інтернет адреса постійного розміщення опису освітньої програми	http://www.kspu.edu/About/Faculty/Faculty_of_biolog_geograf_ecol/ChairSocialEconomicGeography.aspx
2 – Мета освітньої програми	
Основною метою освітньої програми є підготовка висококваліфікованих кадрів, здатних до самостійної науково-педагогічної діяльності у навчально-виховних закладах різного рівня акредитації, кваліфікованого виконання професійних завдань та обов'язків	

освітнього, науково-дослідницького та інноваційного характеру у сфері географічної освіти та цілей сталого розвитку.	
3 – Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація)	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність: 014 Середня освіта Предметна спеціалізація 014.07 Географія.
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-професійна програма підготовка магістра має прикладний характер, пропонує комплексний підхід до здійснення діяльності в сфері освіти і науки та реалізує це через навчання та практичну підготовку. Освітня орієнтація: опанування методикою навчання географії у закладах загальної середньої освіти, методикою викладання та організації географічної науково-дослідної роботи в школі та у закладах фахової передвищої, вищої освіти Професійні (спеціалізаційні) акценти: включені в програму дисципліни та модулі орієнтовані на актуальні напрями, в рамках яких можлива подальша професійна та наукова кар'єра здобувача, із посиленням фокусом на сучасні наукові концепції: сталого розвитку, інформаційну, інноваційну, гуманістичну, проблемного, профільного навчання.
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Загальна освіта в галузі 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності: 014 Середня освіта, спеціалізації 014.07 Географія. Ключові слова: Середня освіта, географія
Особливості програми	Освітньо-професійна програма включає виробничу (педагогічну) практику, виробничу (переддипломну) практику; має широкий спектр вибіркового навчальних дисциплін, що дозволяє сформуванню здобувачеві індивідуальну освітню траєкторію. Програма дає можливість отримання подвійного диплому в рамках діючих угод про співпрацю університету з провідними зарубіжними освітніми закладами, стажування на підприємствах, організаціях. Освітня програма узгоджена із програмою реалізації міжнародного проекту Tempus Project 543681-TEMPUS-1-2013-1-DE-TEMPUS-JPHES
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	2320 Вчитель закладу загальної середньої освіти 2310.2 Викладач закладу вищої освіти; 2310.2 Асистент 2322 Викладач закладу фахової передвищої освіти Професійна діяльність у галузі освіти та дотичних до неї сферах (відповідно класифікатора професій України ДК 003:2010 (зі змінами): 2320 Вчитель спеціалізованого закладу загальної середньої освіти 2351.2 Вихователь-методист 3330 Асистент вчителя 2321 Викладач закладу професійної (професійно-технічної) освіти 2351.2 Викладач (методи навчання)
Подальше навчання	Можливість навчання за програми: 8 рівня НРК, третього циклу FQ-EHEA та 8 рівня EQF-LLL. Продовження навчання за третім (освітньо-науковим) рівнем; отримання післядипломної освіти на споріднених та інших спеціальностях; підвищення кваліфікації; академічна мобільність.
5 – Викладання та оцінювання	

Викладання та навчання	Студентоцентрований підхід, практико-орієнтоване навчання, проблемно-орієнтоване навчання, самонавчання, практика із використанням загально- та спеціально-наукових методів (педагогічних, географічних економічних, соціологічних). Комбінація лекцій, практичних занять, розв'язування ситуаційних завдань, кейсів, виконання проектів, дослідницьких робіт.
Оцінювання	<p><u>Поточний контроль</u>: усне та письмове опитування, оцінка роботи в малих групах, тестування, захист індивідуальних завдань.</p> <p><u>Підсумковий контроль</u>: екзамени та заліки.</p> <p><u>Підсумкова атестація</u>: підготовка та публічний захист (демонстрація) кваліфікаційної (магістерської) роботи</p> <p>Оцінювання здобувачів вищої освіти включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оцінювання здійснюється за національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно; зараховано, незараховано), 100-бальною та шкалою ЕКТС (A, B, C, D, E, F, FX); - оцінювання здобувачів вищої освіти дозволяє продемонструвати ступінь досягнення ними запланованих результатів навчання; - критерії та методи оцінювання, а також критерії виставлення оцінок оприлюднюються заздалегідь; - оцінювання здобувачів вищої освіти є послідовним, прозорим та проводиться відповідно до встановлених процедур
6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.</p> <p>ЗК3. Здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК4. Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК6. Здатність розробляти та презентувати освітні проекти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети.</p> <p>ЗК7. Здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати.</p>
Фахові компетентності (ФК)	<p>ФК1. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.</p> <p>ФК2. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.</p> <p>ФК3. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя.</p> <p>ФК4. Здатність до моделювання змісту навчання, формування в учнів ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання.</p>

	<p>ФК5. Здатність використовувати ефективні шляхи мотивації учнів до саморозвитку, спрямовувати їх на прогрес і формувати у них обґрунтовану позитивну самооцінку.</p> <p>ФК6. Здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу.</p> <p>ФК7. Здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.</p> <p>ФК 8. Здатність формувати в учнів культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.</p>
7 – Програмні результати	
	<p>ПК1. Здатність усвідомлювати та інтегрувати концептуальні природничо-географічні, суспільно-географічні, картографічні, психолого-педагогічні знання та навички.</p> <p>ПК2. Здатність розв’язувати задачі у професійній діяльності з методики профільного навчання географії та позакласної роботи, спрямовані на формування у здобувачів освіти ключових і предметних географічних компетентностей, фахового світогляду.</p> <p>ПК3. Здатність здійснювати самостійно та організовувати дослідницьку діяльність здобувачів освіти з використанням сучасних методів і технологій, прикладних географічних досліджень природних і суспільних явищ та процесів, адаптованих під конкретні умови освітньої діяльності, узагальнювати отримані результати, презентувати їх.</p> <p>ПК4. Здатність до поглиблення знань і вдосконалення предметної області природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії, що включають новітні наукові здобутки у сфері професійної педагогічної діяльності, є основою для оригінального мислення, проведення досліджень та критичного осмислення професійних проблем.</p> <p>ПК5. Здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі з метою розширення й актуалізації географічних і психолого-педагогічних знань, пояснювати їх письмовими, усними та візуальними засобами на різних просторових рівнях (світовому, регіональному, державному, локальному), працювати в глобальному інформаційному середовищі за фахом.</p> <p>ПК6. Здатність до здобуття спеціалізованих умінь та навичок розв’язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які необхідні для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльності.</p> <p>ПК7. Здатність до організації та проведення позанавчальної роботи здобувачів освіти географічного, краєзнавчого, туристського або іншого фахового спрямування.</p>
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	Гарант освітньої програми: Мальчикова Д.С. – доктор географічних наук, професор.

	<p>До реалізації програми залучаються науково-педагогічні працівники університету з науковими ступенями та/або вченими званнями, а також висококваліфіковані спеціалісти.</p> <p>З метою підвищення фахового рівня всі науково-педагогічні працівники один раз на п'ять років проходять стажування.</p>
Матеріально-технічне забезпечення	Виконання програм навчальних дисциплін у повному обсязі забезпечується матеріально-технічним оснащенням кабінетів і лабораторій, основний перелік яких включає: кабінет безпеки життєдіяльності та охорони праці, кабінети комп'ютерної техніки, спеціалізовані навчально-тренінгові лабораторії та кабінети, що створюють умови для набуття студентами спеціальних компетентностей зі спеціальності 014 Середня освіта, спеціалізації 014.07. Географія.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	<ul style="list-style-type: none"> - офіційний сайт ХДУ: http://www.kspu.edu/About.aspx?lang=uk; - точки бездротового доступу Інтернет; - наукова бібліотека, читальні зали; - Херсонський віртуальний університет http://dls.ksu.kherson.ua/dls/Default.aspx?l=1; - система дистанційного навчання «KSU Online»; - електронна бібліотека http://elibrary.kspu.edu/; - навчально-методичні комплекси дисциплін; - програми практик
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	Підготовка магістрів за кредитно-трансферною системою. Обсяг одного кредиту 30 годин
Міжнародна кредитна мобільність	Взаємозамінність залікових кредитів, участь у програмі подвійного дипломування та закордонного стажування (за наявності відповідних угод)
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	У межах ліцензованого обсягу за відповідним рівнем вищої освіти, акредитованою освітньою програмою та за умови попередньої мовленнєвої підготовки

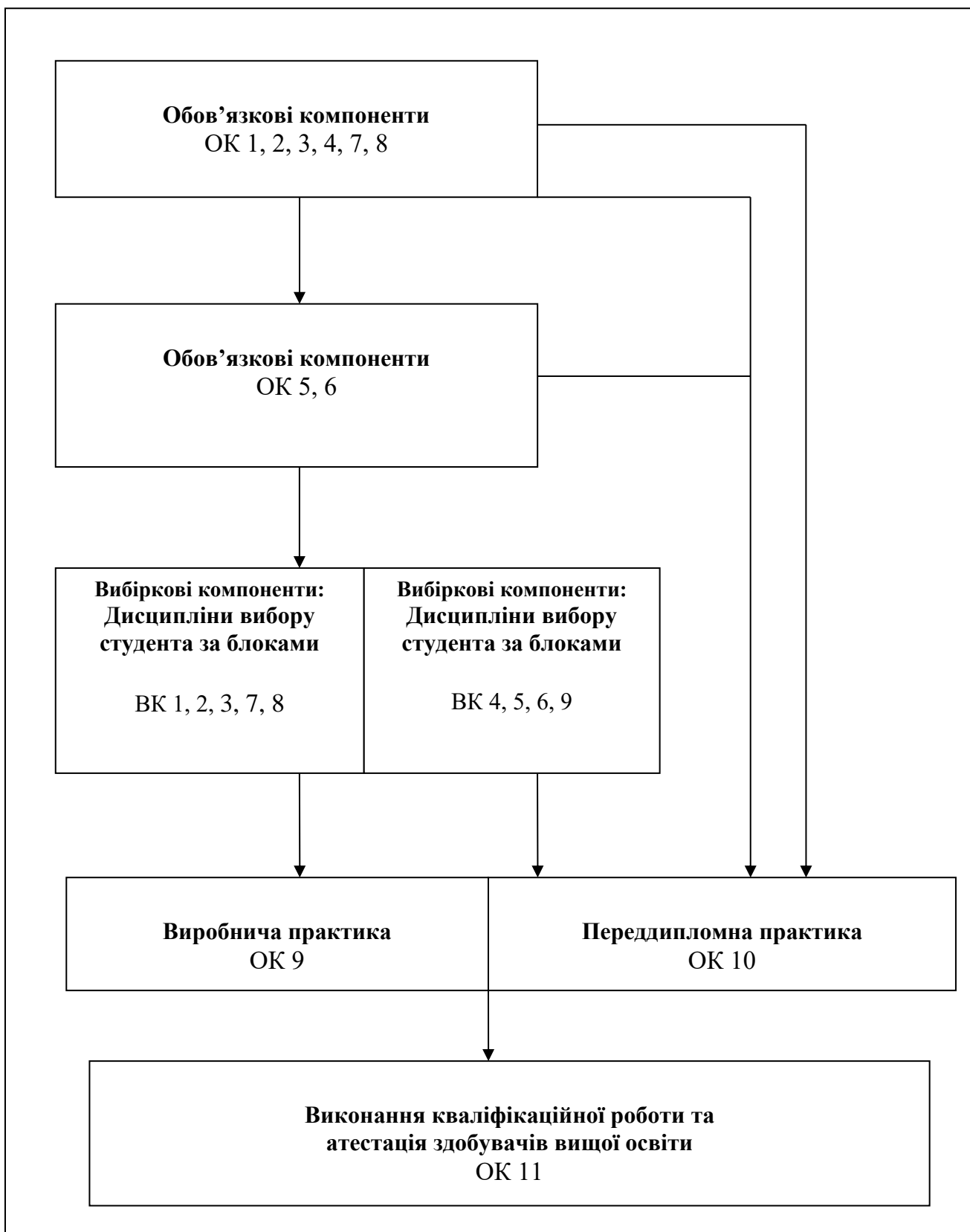
2. Перелік компонент освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонент ОП

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, атестація)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти ОК			
Цикл загальної підготовки			
ОК 1.	Основи наукової комунікації іноземними мовами	3	диф. залік
ОК 2.	Філософія та методологія науки	3	диф. залік
	Усього	6	
Цикл професійної підготовки			
ОК 3.	Сучасні концепції географічної науки і освіти	3.5	екзамен
ОК 4.	Методика навчання географії у закладах загальної середньої освіти	6	екзамен
ОК 5.	Освіта для сталого розвитку	3	диф. залік
ОК 6.	Просторовий аналіз методами геоінформаційних технологій	3	диф. залік
ОК 7.	Методика викладання фахових дисциплін у закладах фахової передвищої та вищої освіти	3	екзамен
ОК 8.	Педагогіка і психологія вищої школи	3	диф. залік
ОК 9.	Виробнича практика	18	диф. залік
ОК 10.	Переддипломна практика	6	диф. залік
ОК 11.	Виконання кваліфікаційної роботи та атестація здобувачів вищої освіти	7,5	захист
	Усього	53	
Загальний обсяг обов'язкових компонент		59	
1. Вибіркові компоненти ВК			
Цикл загальної підготовки			
ВК 1.	Дисципліна вільного вибору студента 1	3	диф. залік
ВК 2.	Дисципліна вільного вибору студента 2	3	диф. залік
ВК 3.	Дисципліна вільного вибору студента 3	3	диф. залік
ВК 4.	Дисципліна вільного вибору студента 5	4	диф. залік
ВК 5.	Дисципліна вільного вибору студента 4	4	диф. залік
ВК 6.	Дисципліна вільного вибору студента 6	5	диф. залік
	Усього	22	
Цикл професійної підготовки			
ВК 7.	Дисципліна вільного вибору студента 7	3	диф. залік
ВК 8.	Дисципліна вільного вибору студента 8	3	диф. залік
ВК 9.	Дисципліна вільного вибору студента 9	3	диф. залік
	Усього	9	
Загальний обсяг вибіркових компонент:		31	
Загальний обсяг освітньо-професійної програми		90	

*Перелік дисциплін вільного вибору студента у додатку А

2.2. Структурно-логічна схема освітньо-професійної програми

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Атестація здобувачів вищої освіти – підготовка та публічний захист (демонстрація) кваліфікаційної роботи та комплексний іспит (Методика викладання фахових дисциплін у закладах фахової передвищої та вищої освіти; методика навчання географії у закладах загальної середньої; Сучасні концепції географічної науки і освіти). Завершується видачею документу встановленого зразка про присудження випускникам ступеня магістра із присвоєнням освітньої кваліфікації: Магістр освіти за спеціальністю Середня освіта (географія). Професійної кваліфікації: Вчитель географії. Викладач закладу фахової передвищої, вищої освіти

Атестація здійснюється відкрито і публічно.

4. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньо-професійної програми

	О К 1	О К 2	О К 3	О К 4	О К 5	О К 6	О К 7	О К 8	О К 9	О К 1 0	О К 1 1
ЗК 1			+	+	+	+			+	+	
ЗК 2		+	+		+		+	+			+
ЗК 3	+			+		+		+	+	+	+
ЗК 4				+	+	+			+		+
ЗК 5				+	+	+			+		
ЗК 6			+		+			+	+		
ЗК 7	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+
ЗК 8			+	+	+	+			+	+	+
ФК 1				+	+	+			+		
ФК 2			+	+		+			+		
ФК 3		+	+	+	+	+	+		+	+	
ФК 4			+					+			
ФК 5		+		+		+			+	+	+
ФК 6				+					+		
ФК 7					+			+	+		
ФК 8							+	+	+	+	+
ФК 9			+			+			+		
ФК 10	+				+		+	+		+	
ФК 11							+	+	+	+	+

5. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньо-професійної програми

	О К 1	О К 2	О К 3	О К 4	О К 5	О К 6	О К 7	О К 8	О К 9	О К 1 0	О К 1 1
ПРН1		+	+		+		+	+			+
ПРН2		+		+		+			+	+	+
ПРН3		+	+	+	+	+	+		+	+	
ПРН4							+	+	+	+	+
ПРН5				+	+	+			+		
ПРН6	+			+		+		+	+	+	+
ПРН7		+					+	+	+	+	+
ПРН8					+		+	+			
ПРН9	+			+		+		+	+	+	+
ПРН10	+		+	+	+	+			+	+	+
ПРН11				+		+			+		
ПРН12	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+
ПРН13		+	+	+	+	+	+		+	+	
ПРН14							+	+	+	+	+

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. ESG – http://ihed.org.ua/images/pdf/standards_and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf.
2. ISCED (МСКО) 2011 – <http://www.uis.unesco.org/education/documents/isced-2011-en.pdf>.
3. ISCED -F (МСКО-Г) 2013 – <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-fields-of-education-training-2013.pdf>.
4. Проект Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING). TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>.
5. Закон "Про вищу освіту" // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556> - 18.
6. Постанова КМУ «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29 квітня 2015 р. №266 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-p>.
7. Акт узгодження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за ступенями (освітньо - кваліфікаційними рівнями) бакалавра, спеціаліста, магістра та ліцензованого обсягу. Ліцензія: Серія АЕ №636819, дата видачі 19.06.2015 р. / Додаток до листа МОН від 23 листопада 2015 р. №1/9-561.
8. Наказ МОН України «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 06.11.2015 №1151. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1460> -15.
9. Національний глосарій 2014 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/biblioteka/glossariy_Visha_osvita_2014_tempusoffice.pdf.
10. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010 // Видавництво «Соцінформ», – К.: 2010.
11. НРК - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>.
12. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно - аналітичний огляд // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/biblioteka/Rozvitok_sisitemi_zabesp_yakosti_VO_UA_2015.pdf.
13. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/biblioteka/rozroblennya_osv_program_2014_tempus-office.pdf
14. Council recommendation of 22 may 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance) (2018/C 189/01) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604%2801%29>
15. Educational Standards in Geography for the Intermediate School Certificate with sample assignments (2014) [Foreword to the 3rd edition W. Gamerith, I. Hemmer, F. Czapek]. Bonn: German Geographical Society. – 91 p.
16. EUROGEO 2019 “Teaching Geography in challenging times” <https://www.eurogeography.eu/conferences/paris-2019/>
17. Geography is for life in every sense of that expression: lifelong, life-sustaining, and life-enhancing: National geography standards index <https://www.nationalgeographic.org/standards/national-geography-standards/>

Гарант освітньо-професійної програми

Дар'я МАЛЬЧИКОВА

Додаток А
Дисципліни вільного вибору студента

1 семестр	2 семестр	3 семестр
	<p>Дисципліна вільного вибору студента 4, 5, 6: за електронним каталогом на віртуальному сайті ХДУ</p> <p>Дисципліна вільного вибору студента 7: ВК 7.1. Науково-дослідницький практикум з географії ВК 7.2. Науково-дослідницький практикум з суспільної географії</p> <p>Дисципліна вільного вибору студента 8: ВК 8.1. Управління регіональними туристсько-рекреаційними комплексами* ВК 8.2. Методика викладання природознавства</p>	<p>Дисципліна вільного вибору студента 1, 2, 3: за електронним каталогом на віртуальному сайті ХДУ</p> <p>Дисципліна вільного вибору студента 9: ВК 9.1 Методика викладання економіки ВК 9.2 Екологічні проекти ВК 9.3. Географічна експертиза та аудит</p>